
МЕЂУНАРОДНО ПОСЛОВНО ПРАВО

Међународна регулатива и упоредно право

Меродавно право за застарелост потраживања

С обзиром на ситуацију која је задесила земљу (санкције, рат), врло често се у односима домаћих и страних партнера у погледу извршења послова поставља питање застарелости.

Застарелост је губитак овлашћења услед протекла времена (само право се не губи, тј. облигација се не гаси; код застарелости је реч о губитку овлашћења да се захтева испуњење обавезе, али се обавеза са наступањем застарелости не гаси, већ само престаје могућност да се преко суда захтева извршење облигације).

По праву меродавном за застарелост процењује се почетак, трајање и прекид застарелости; ово право даје одговор и на питање учинака застарелости, те на сва друга питања везана за застарелост. Меродавно право даје одговор и на питање да ли је установа застарелости уређена императивним или диспозитивним нормама, тј. да ли се застарелост споразумом страна може искључити, те да ли се могу променити рокови застарелости.

У упоредном праву не постоји јединствено схватање о правној природи застарелости, а из овог произилази и то да не постоји ни општеприхваћена тачка везивања. Проблем одређивања меродавног права за питање застарелости потраживања решава се на различите начине. У основи постоје два опречна решења која се заснивају на томе да ли се на установу застарелости гледа као на институт материјалног или процесног права.

По једном схватању (које преовлађује у англосаксонским правним системима) застарелост се сматра институтом процесног права, па се на питање застарелости примењује право државе пред чијим се органом питање поставља – дакле, право државе суда које је иначе меродавно за поступак (*lex fori*).

Друго је схватање да је застарелост установа материјалног права; из њега произилази становиште да је за застарелост меродавно право оне државе које је и

иначе меродавно за садржину правног посла у вези са којим се питање застарелости поставља – ово значи да ће, када је у питању потраживање из уговорног односа, меродавно бити право државе које важи и за уговор односно његову садржину (*lex contractus*), а ако потраживање потиче из грађанскоправног деликта, меродаван ће бити закон државе у којој је деликт почињен (*lex loci delicti*).

Наведени став о праву уговора као меродавном за застарелост прихвата и југословенско право (Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима – Сл. лист СФРЈ 43/82). Члан 8 наведеног Закона гласи: “За застарелост је меродавно право које је меродавно за садржину правног посла, односно правне радње”. Значи, и по југословенском праву за застарелост је меродавно право које се примењује за садржину правног посла односно радње, тј. рокови застарелости и друга питања се процењују сходно закону државе који важи за правни однос у вези с којим се утврђује односно поставља питање застарелости